

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1905. Första Kammaren. N:o 25.

Fredagen den 24 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 1 e. m.

Justerades protokollet för den 17 i denna månad.

Upplästes ett ingifvet läkareintyg af följande lydelse:
Baron *Chr. Rappe* är på grund af infektionssjukdom med
nervsmärtor tills vidare förhindrad att lemna sin bostad; betygas
Stockholm den 22 mars 1905.

S. v. Hofsten,
med. d:r.

Anmälades och bordlades konstitutionsutskottets utlåtande
n:o 5, i anledning af väckta motioner om ändrad lydelse af § 71
regeringsformen och § 65 riksdagsordningen.

Herr talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskommelse
mellan talmännen omröstningar jämlikt § 65 riksdagsordningen
komme att anställas vid kamrarnes sammanträden nästa onsdag
öfver de för sådana omröstningar föreslagna voteringspropositioner,
som då vore af båda kamrarne godkända.

Föredrogs och hänvisades till Riksdagens särskilda utskott
n:o 2 den af herrar *af Ekenstam* och *Björölin* den 22 innevarande

månad väckta och då bordlagda motion, n:o 41, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran lagutskottets den 22 innevarande mars bordlagda utlåtanden n:is 36—41.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande lagutskottets den 21 och 22 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 35, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag rörande afgäld från afsöndrad lägenhet, dels ock trenne med föranledande af berörda proposition afgifna motioner.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

*Angående
afgåld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

Punkten 2.

Genom proposition n:o 13 af den 31 december 1904 hade Kungl. Maj:t till Riksdagens antagande framlagt ett förslag till lag rörande afgäld från afsöndrad lägenhet, hvilket förslags 2 § hade följande lydelse:

»Har, på grund af förbehåll vid lägenhetens upplåtande, fastställets högre afgäld än som, vid jämförelse af ägornas storlek och beskaffenhet, kan anses hafva motsvarat hvad af hemmanets allmänna utskylder å lägenheten belöpte, eller har förbehåll gjorts om sådan högre afgäld, utan att fastställelse ägt rum, vare hemmanets innehafvare berättigad att få den öfverskjutande delen af afgälden fastställd att fortfarande af lägenheten utgå.»

I sammanhang med ifrågavarande proposition hade utskottet till behandling förehåft, bland andra, en inom Andra Kammaren afgifven motion, n:o 184, hvori herr *O. G. Erikson* i Öfre Odensvi föreslagit

»det Riksdagen måtte besluta att till 2 § uti det lagförslag, som innefattas i Kungl. Maj:ts proposition n:o 13, foga ett tillägg eller moment af följande lydelse:

Önskar lägenhetens ägare att lösa den öfverskjutande afgälden, vare han därtill berättigad mot erläggande af en summa, motsvarande den öfverskjutande årliga afgälden, kapitaliserad efter en räntefot af fem procent, och vare lägenheten sedan fri från afgäld till stamhemmanet.»

Utskottet hade i förevarande punkt på andragna skäl hemställt, »att Riksdagen, i anledning af herr O. G. Eriksons motion, ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utreda, under hvilka villkor innehafvare af afsöndrad lägenhet må berättigas att lösa sig från sådan del af afgäld, som förklarats öfverskjuta å afsöndringen belöpande andel i stamhemmanets utskylder, samt låta utarbета och för Riksdagen framlagga det lagförslag, hvartill berörda utredning kan gifva anledning.»

*Angående
afgåld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

Beträffande utskottets föreliggande hemställan hade reservation afgifvits af herr *Trygger*, hvilken dock däri ej framlagt sin åsigt.

Herr *Trygger*: Såsom för herrarna torde vara bekant, är grunden till de afgälder, som enligt tidigare författningar skolat läggas på afsöndrade lägenheter, den, att staten har velat tillvarata sina intressen ur skattesympunkt.

Emellertid var, när bestämmelsen om afgäld gafs, detta endast motivet, och detsamma fick icke något sådant uttryck i själfva lagen, att afgälden uteslutande skulle blifva en skatt, utan det lämnades öppet åt jordägaren att öfverenskomma med lägenhetsinnehafvaren om en afgäld, större eller mindre. Det enda, som skulle pröfvas från statens sida, var, att afgälden var tillräckligt stor. Staten förbehöll sig icke ens att omedelbart uppbära afgälden till så stort belopp, som motsvarade lägenhetens del i skatten, utan förbehöll sig endast en villkorlig rätt att, i händelse hemmansinnehafvaren icke betalade hemmanets skatt ordentligt, direkt hos lägenhetsinnehafvaren uppbära hvad som brast ur afgälden. När nu grundskatterna afskrefvos, hade man bort i samband därmed reglera frågan om afgälden, för så vidt den utgjorde andel i skatt, och man kan säga, att, när man ej gjorde detta, afgälden i själfva verket till hela sitt belopp blef en privat börda, som ålåg lägenhetsinnehafvaren i förhållande till jordägaren. Med hänsyn härtill skulle en lagstiftning, sådan som den vi nyss antagit, strängt taget icke vara berättigad. Billighetshänsyn hafva dock gjort, att man, ansett sig kunna sätta sig öfver denna konsekvens.

Hvad återigen den del af afgälden beträffar, som icke skulle motsvara stamhemmanet åliggande skatt, är den otvifvelaktigt en privat rätt af precis samma natur, som hvarje annan privat rätt, och den skiljer sig från den afgäld, som man genom in-teckning kan fästa vid en fastighet, endast därigenom, att här icke behöfs någon in-teckning och att förstnämnda afgäld utgår med förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken, under det att in-teckningen utgår med förmånsrätt enligt 17 kap. 9 §.

Den del af berörda afgäld, som icke motsvarar stamhemmanets skatt, skall vara kvar. Det är erkänt uti det lagförslag, som vi nyss hafva antagit. Det fordras emellertid, för att den

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

skall fortfarande hvila på lägenheten, att hemmanets innehafvare inom viss tid begär, att den skall fastställas att fortfarande utgå.

Nu har en motionär föreslagit, och med anledning af hans motion har utskottets majoritet hemställt, att den del af afgälden, som sålunda fortfarande skall utgå från lägenheten och betalas till stamhemmanets innehafvare, skulle kunna få utlösas af lägenhetsinnehafvaren, d. v. s. en privat rätt, som tillkommer jordägaren emot innehafvaren af lägenheten och som är skapad med stöd af gällande lagstiftning, skulle den förpliktade vara berättigad att upphäfva genom att betala hvad den ifrågavarande rättigheten skäligen skulle kunna anses vara värd. Det är sålunda i själfva verket fråga om ett slags expropriation. Nu gäller det emellertid med afseende å expropriation, att den enskilde icke får expropriera en annan enskilds rätt utaf privata hänsyn, utan för expropriation fordras ett allmänt intresse. Då frågar jag herrarne: hvad är det för ett allmänt intresse, som kräfver, att den del af afgälden, som fortfarande åligger lägenhetsinnehafvaren, skall få inlösas af denne, hvarigenom följaktligen hemmansägarens rätt till afgäld skulle upphöra? Jag kan ej upptäcka något dylikt intresse. Man skulle snarare kunna tänka sig, att det föreligger berättigade intressen, som kräfva, att afgäld fortfarande får utgå. Jag tänker mig t. ex., att jag har ett hemman, från hvilket jag säljer bort skog, och att jag har klart för mig, att detta hemman har svårt att bära sig, ifall det skall köpa virke. När jag nu säljer bort skogen, förbehåller jag mig en afgäld utaf den afsöndrade delen i den tanke, att denna afgäld skall vara ett medel för hemmanets innehafvare att skaffa sig det virke, som för honom kan erfordras.

Det synes mig vara mycket viktigt, att en afgäld, som är skapad af en dylik anledning, fortfarande får äga bestånd och icke kunna exproprieras.

Skulle det emellertid verkligen vara så, att det här finnes ett allmänt intresse, som kräfver expropriation, vill jag fråga, huruvida man kan begränsa sig till detta fall, eller om man ej bör taga saken betydligt vidsträcktare. Jag behöfver icke fästa herrarnes uppmärksamhet på de frälseräntor, som utgå från frälsskattehemman, utan jag skall taga fasta på något, som ligger mycket närmare. Jag tänker på den afkomsträtt, som man enligt gällande inteckningslag har rättighet att skapa i en fastighet. Och, som jag nyss sade, det finns från den synpunkt, som för expropriationsfrågan är afgörande, ingen skillnad mellan en afkomsträtt, som jag skapat i kraft af inteckningslagen, och den afkomsträtt, som utgör en rest af den gamla afgäldsördan. Antag t. ex., att jag äger ett hemman och vill gifva Uppsala universitet en donation. Jag låter då inteckna en afkomsträtt i mitt hemman, gående därpå ut, att årligen till Uppsala universitet skola betalas t. ex. 500 kronor.

Denna inteckning behöfver icke förnyas, utan i alla tider kommer afkomsträtten att gälla, om den lagts tillräckligt lågt i fastigheten, och blir denna således belastad med förpliktelsen att årligen till Uppsala universitet betala 500 kronor. Jag kan omöjligt finna, att, om ett allmänt intresse icke sätter sig emot detta, ett allmänt intresse kan utgöra hinder för att jag säljer en lägenhet från ett hemman och ålägger lägenhetsinnehafvaren att betala 50 eller 100 kronor till stamhemmanets innehafvare.

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

Vore det därför så, att ett allmänt intresse kräfver, att afkomsträtter eller afgälder, som utgå från fastigheter, skola upphöra, kan man alltså icke begränsa sig till det nu föreliggande fallet, utan måste taga saken betydligt mera generell. Det synes mig således vara olämpligt äfven från denna synpunkt att skrifva så, som utskottet har föreslagit.

Jag kommer slutligen till en formell anmärkning. När den lag, vi nyss antagit, skulle utarbetas, ifrågasattes af myndigheter, som hördes, en anordning liknande den, som här af lagutskottet föreslagits, nämligen att det skulle ske ett slags aflösning eller medgifvas rätt för lägenhetsinnehafvare att aflösa den kvarvarande afgälden. Detta förslag vann dock intet beaktande, utan den kungl. propositionen kom fram, sådan den numera af kammaren blifvit antagen. Det förefaller därför något egendomligt att, samtidigt som man antager ett lagförslag, vid hvars uppsättande just denna fråga förelegat till pröfning, komma fram med en skrifvelse och be om något, som, trots förslag därom, ej upptagits i lagen.

Hade det icke varit riktigare, att lagutskottet, som hyser en från Kungl. Maj:t afvikande uppfattning i denna del, arbetat in det nya i den paragraf, dit det hör, och underställt kammaren ett förslag i den riktningen?

Herr grefve och talman, på dessa skäl yrkar jag afslag å utskottets förevarande hemställan.

Herr Hedenstierna: Jag står icke på samma ståndpunkt som den föregående talaren, lagutskottets ärade ordförande, utan jag har en alldeles annan uppfattning, hvilken i allo öfverensstämmer med hvad lagutskottet i sina motiver framfört. Han talade här om det formellt olämpliga sätt, hvarpå frågan här framkommit. Detta kan jag icke finna, då lagutskottet ju icke har rättighet att komma fram med och formulera lagförslag uti ett sådant fall som detta. Den saken bör nog Kungl. Maj:t lämpligast kunna ordna.

Hvad han nämnde därom, att det icke skulle vara ett allmänt intresse, att dessa afgälder blifva inlösta, utan att de ur det allmännas synpunkt snarare borde bibehållas, tror jag icke heller håller streck. Det kan icke vara värre, att man berättigas att inlösa dylika afgälder än att t. ex. inlösa frälseskatteräntor.

Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)

Enligt min och äfven enligt utskottets uppfattning är det olämpligt, att denna sak, som ursprungligen är en skatt, skall bibehållas som ett onus på lägenheterna, och att dess innehafvare skola nödgas fortfarande erlägga denna afgäld till hufvudhemmanet, då hemmanet fått denna skatt afskrifven. Där de önska att få lösa sig från denna afgälden, böra de ock därtill hafva rättighet, ehuru de naturligtvis icke böra tvingas därtill.

På dessa grunder och i öfverensstämmelse i öfrigt med hvad lagutskottet här i sina motiver anfört, ber jag att få yrka bifall till lagutskottets utlåtande.

Herr Afzelius: Jag måste bekänna, att jag fullkomligt uppskattar de allmänna synpunkter, som lagutskottets ordförande anfört.

Äfven jag håller på, att privata rättigheter icke skola rubbas utan att det finns särskilda skäl därtill. Å andra sidan får dock en formell rätt aldrig hafva karaktären af *absolut* orubblighet. Samhällets utveckling får icke fullständigt klafbindas; den enskildes intresse får icke uppoffras, men en jämkning och en omläggning af själfva rätten bör dock icke vara utesluten, när ett allmänt intresse fordrar det. Den ärade talaren nämnde själf det mest typiska exemplet på detta, nämligen expropriationen.

Men samma grundsats har äfven eljest gjort sig gällande och erkänts inom vår rätt, likasom i andra länders lagstiftningar. Jag kan som exempel, just hänförligt till den fråga vi nu ha före, nämna, att i Preussen antogs 1850 en lag, som ställde alla reala bördor på jorden med undantag af skatter under aflösning.

Frågar man sig nu: finns det verkligen ett allmänt intresse att blifva af med sådana här afgälder, så tror jag nog, att kammaren därom tänker som jag, eller att det finns ett sådant intresse. Att det är ett önskningsmål att blifva af med dessa perpetuella räntor, det är flera gånger uti vår lagstiftning erkänt. Vi hafva, som bekant, sedan gamla tider ett slag af dylika räntor, de så kallade frälseräntorna. Med afseende å dessa frälseräntor, som fortfarande finnas kvar, hafva vi sedan lång tid tillbaka stadgadt, att, om räntan säljes, fastighetsägaren har lösningsrätt och, vice versa, om fastigheten säljes, så har räntetagaren lösningsrätt. Man vill, så att säga, konsolidera jordäganderätten; detta har man betraktat som en mycket viktig uppgift. Emellertid har man icke stannat vid denna lösningsrätt; år 1893 skref Riksdagen till Kungl. Maj:t på grund af en motion från denna kammare och anhöll, att det genom lagstiftningen skulle förbjudas, att, ifall ränta och fastighet hade kommit på samma hand, de återigen skulle få skiljas. Man ville hindra detta och sålunda faktiskt upphäfva räntan. Denna skrifvelse ligger för närvarande hos lagberedningen. Hvad som sålunda framträdte såsom önskligt i fråga om frälseräntorna gäller naturligtvis precis på samma

sätt om dessa privaträttsliga afgälder; de blifva i själfva verket ingenting annat än ett slags frälseräntor. Att frälseräntor numera icke kunna uppkomma, det torde vara något, hvarom jag vågar påstå, att de lagkunnige äro så godt som ense. Det finns visserligen icke något uttryckligt lagbud, som förbjuder en person att vid försäljning af en fastighet förbehålla sig köpeskillingen såsom perpetuell ränta, men man antager dock, af skäl som jag ej skall söka utveckla, att detta icke går för sig, och högsta domstolen har vid flera tillfällen underkänt en dylik anordning vid försäljning af jord; det måste blifva en fordran, som intecknas på vanligt sätt.

Herr Trygger nämnde om dessa »afkomsträttigheter», som intecknas. För min del anser jag, att det från fastighetskreditens synpunkt är en högst väsentlig skillnad mellan å ena sidan frälseräntor eller afgälder, som utan vidare sväfvä öfver fastigheterna och som gå ut med högsta prioritet, samt å andra sidan dessa fordringsrätter, som intecknas. Jag gifver honom visserligen fullkomligt rätt däruti, att detta ämne bör tagas under öfvervägande i sin helhet. Frågan föreligger just nu i lagberedningen, och därvid måste det helt visst också komma under öfvervägande, huruvida vi icke med afseende å intecknade afkomsträtter måste gå samma väg, som vi gjort här i Sverige med afseende å nyttjanderätter, eller att man måste bestämma en viss begränsad lifstid också för dem. Att det skulle vara ett så nödvändigt sammanhang mellan dessa två saker, så att man icke skulle kunna yttra en önskan i afseende å dessa afgälder nu utan att taga allt det andra med på samma gång, kan jag dock icke finna.

Det finnes för mig ett alldeles särskildt skäl att söka få bort dessa afgälder och att därvid icke ställa mig alltför betänksam.

Jag nämnde nyss, att vi kunna utgå ifrån, att nya frälseräntor numera icke kunna uppkomma; af samma skäl torde icke heller sådana här privaträttsliga afgälder vidare kunna uppkomma. Såsom herr Trygger nyss utvecklade riktigt och klart, bestå de afgälder, som lagts å afsöndrade lägenheter, af två beståndsdelar; dels äro de en repartition af skatter och onera, som belöpa sig på lägenheten såsom en del af stamhemmanet — detta är den verkliga och egentliga afgälden — och dels utgöras de af någonting därutöfver af privaträttslig natur, hvilket är en form af köpeskillning.

Låt oss tänka oss, att vid lägenhetens afsöndring man försökt att skilja dessa beståndsdelar åt, bestämt två afgälder, hvaraf den ena satts så, att den motsvarade skatten, men att dessutom säljaren förbehållit sig en afgäld om så och så mycket såsom ränta. För min del hyser jag icke det ringaste tvifvel om, att den senare afgälden skulle i afseende å lagligheten blifva underkänd såsom ränta samt godkännas blott såsom fordran, hvilken skulle intecknas i vanlig ordning. Men den omständigheten, att

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

man slagit ihop det hela i en post, kan ju i själfva verket ej förändra sakens natur. Detta skapande af privaträttsliga räntor är således någonting, som jag för min del ville beteckna såsom landshöfdingsämbetet i Örebro län gjorde i ett yttrande af år 1891 — jag förmodar, att det var landshöfding Bergström. Däri betecknades detta såsom något, som tillkommit på sidan af lagen och mot dess anda. Hela detta system med privata afgälder betraktar jag såsom någonting, som visserligen varit förenligt med lagens bokstaf, men inglunda med dess anda. Detta är för mig ett särskildt skäl att anse det önsvärdt och lämpligt att få bort dessa afgälder. Naturligtvis skall man därvid förfara med all hänsyn till den berättigades intresse. Man skall ej afskrifva dem utan vidare, utan man skall gifva innehafvaren af en dylik afgäld ett kapital så stort, att han med den bästa möjliga placering i vårt land — d. v. s. i statsobligationer — kan förvärfva en precis lika stor ränta. Gifver jag honom detta, så förstår jag ej, att det skulle vara något så farligt ingrepp i hans rätt, att man toge bort räntan i dess nuvarande form.

Jag gifver herr Trygger fullkomligt rätt i hans anmärkning, att det varit riktigast att taga in en dylik bestämmelse i det nyss antagna lagförslaget, och jag beklagar, att ej Kungl. Maj:t gjort så. Flere Konungens befallningshafvande hade ju förordat just detta, och kammarkollegium hade framställt förslag därom; departementschefen har ej anfört något skäl, hvarför ej så skett. Som sagdt, jag gifver herr Trygger rätt i att detta sätt att gå till väga hade varit önskvärdt, men jag har dock ej kunnat öfvertyga mig om, att det skulle vara något hinder för att, då nu så icke skett, bifalla det ena och ställa det andra, så att säga, på framtiden. Och därför, herr talman, tillåter jag mig att yrka bifall till laguskottets förslag.

Herr Sjöcrona: Laguskottets ordförande har fullkomligt riktigt utvecklats denna fråga från teoretisk synpunkt, och den siste talaren, herr Afzelius, har ju, såsom herrarne hört, gifvit honom rätt i allt hvad han i detta afseende yttrade. Det gör jag också för min del. Jag anser således, att man har, teoretiskt taget, fullkomligt rätt i att ej önska en sådan lagbestämmelse, som äsyftas genom det här framlagda skrivelseförslaget, och att man således äfven, teoretiskt taget, icke bör bifalla detta förslag om en skrivelse till Kungl. Maj:t. Men de två talarne, ledamoten af laguskottet och herr Afzelius, hafva från, om jag så må säga, praktisk synpunkt förordat detta skrivelseförslag i syfte att så fort som möjligt skaffa undan dessa afgälder. Det är ju gifvet, att detta är ett önskemål, och jag kan således säga, att de på sätt och vis också hafva rätt. Men frågan gäller, om man genom en sådan lagbestämmelse, hvarigenom en lägenhetsinnehafvare skall berättigas att få kapitalisera denna afgäld, hvarom

här är fråga, och sedan lösa ut den, d. v. s. genom ett slags — såsom lagutskottets ordförande karakteriserade det — expropriationsrätt få göra sig fri från denna återstående afgäld från fastigheten — om man, säger jag, verkligen vinner sitt syftemål på ett praktiskt och lämpligt sätt. Jag vill i detta afseende först och främst erinra om, att lägenhetsinnehafvare i allmänhet icke äro några kapitalister. Jag tror, att det öfvervägande flertalet af dem icke just har lätt att skaffa ett kapital, det må nu vara hur litet som helst, för att därigenom lösa sig från denna afgäld. Men jag skall vidare be att få fästa uppmärksamheten på något annat, som icke heller är utan betydelse. Här är, såsom herrarne alla veta, endast fråga om det belopp af den fastställda afgälden, som öfverskjuter hvad som motsvarar den afsöndrade lägenhetens andel i grundskatter, rustning och rotering och andra sådana afgifter, som numera hafva fullkomligt försvunnit. Rätteligen skulle ju afgälden precis motsvara dessa grundskatter och andra afgifter, men som lagutskottets ordförande för herrarne redogjort, så händer det, att det finnes något belopp däröfver, därför att Konungens befallningshafvande endast haft att tillse, huruvida afgälden varit tillräcklig för att motsvara dessa afgifter. Konungens befallningshafvande har ej rättighet eller skyldighet att nedsätta afgälden, om den är beräknad för högt. Nu är det så — åtminstone efter den erfarenhet jag vunnit vid fastställande af hundratals afgälder — att det rör sig om ganska små belopp och att det belopp, som öfverskjuter dessa grundskatter och andra afgälder, som numera äro afskrifna, det är i allmänhet försvinnande obetydligt. Nu innehåller denna lag, som Första Kammararen redan för sin del antagit, den mycket lyckligt funna och af mig i mitt utlåtande tillstyrkta lösningen, att det är hemmanets, stamfastighetens ägare, som skall vara den initiativtagande parten. Det är han, som skall begära att få detta öfverskjutande belopp fastställt såsom en af den afsöndrade lägenheten alltjämt för framtiden utgående afgäld. Gör han icke detta före den 1 januari 1917, så förfaller all fråga därom. Nu resonerar man naturligtvis så, att då detta belopp i allra flesta fall är ytterst obetydligt — kanske några öre, kanske en krona eller så — så bryr sig stamhemmanets ägare ej om att göra sig besvär med att begära fastställelse af detsamma, och så är det rent slut den 1 januari 1917. Men om här nu kommer en lagbestämmelse till stånd, som tydligen utmärker, att denna gäld kan komma att kapitaliseras och att lägenhetsinnehafvaren således skulle få rätt att få såsom lösen betala stamfastighetens ägare ett visst belopp, så kan man verkligen locka stamfastighetens ägare till att begära fastställelse på den öfverskjutande afgälden för att därigenom komma åt detta lilla kapital. Jag tror för min del, att man därigenom verkar i den riktningen, att man aflägsnar sig från det mål man vill vinna, nämligen att lägenheterna skola så fort som

*Angående
afgåld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

möjligt blifva fria från denna afgäld. Jag tror således, att man kanske förlorar mer på denna väg än hvad man skulle vinna genom att tillerkänna lägenhetsinnehafvaren rättighet att få afgälden kapitaliserad och sedan inlösa den, hvilken rättighet i de flesta fall icke har någon betydelse, då han, såsom redan anmärkts, saknar kapital och därför icke kan begagna sig af densamma. Jag skall därför be att få understödja lagutskottets ordförande och hemställer om afslag.

Herr Trygger: Jag skall be att få bemöta ett par punkter i herr Afzelii anförande. Herr Afzelius gjorde gällande, att det vore en väsentlig skillnad mellan en afgäld och en in-tecknad afkomsträtt från fastighetskreditens synpunkt och att det följaktligen vore af mycket större vikt, att den förra upphäfdes än den senare. Den förra vore i själfva verket likställd med frälseränta. Ja, i detta afseende måste jag naturligtvis gifva honom rätt, för så vidt han menar, att gravationsbeviset för närvarande upptager in-tecknad afkomsträtt, men däremot icke afgäld. Men detta är en brist, som bör rättas genom ändrade bestämmelser i fråga om innehållet i gravationsbevis, men som ej behöfver för-anleda en så vidt gående förändring som den, hvilken här blifvit af lagutskottet föreslagen. Jag vill i förbigående nämna, att det är äfven i ett annat afseende, som gravationsbeviset är bristfälligt, nämligen med afseende å odlingslån. Det är stor skada, att icke dessa upptagas i gravationsbevisen, och jag hoppas, att så kommer att ske, i samband hvarmed det vore synnerligen lämpligt, att afgälder, som skola vara kvar, också upptoges däri.

Därjämte anförde nämnde talare till stöd för lagutskottets hemställen, att egentligen var det ej meningen med lagen, att man skulle hafva större afgälder, än som motsvarade skatten. Och hade innehafvaren af ett hemman kommit och sagt: jag skall be att få fastställt så och så mycket, som motsvarar skatt, och så och så mycket, som är privat ränta, skulle man hafva svarat honom, att skatten finge han fastställd, men den privata räntan kunde han ej få fastställd. Hvad den ärade talaren sålunda säger är också alldeles riktigt, men omförmälde hemmansägare hade visst icke därför behöft stå rådvill, ty hade ej afsöndringslagen medgifvit honom att få alltsammans i ett fastställt, hade han kunnat få skatten fastställd och därjämte den andra delen af afgälden in-tecknad såsom afkomsträtt, hvarigenom han vunnit sitt syfte. Nu tillät emellertid lagen honom att få alltsammans fastställt i form af afgäld, och att han då begagnat sig af denna bekvämare väg, det bör man ej förtänka honom. Att först anvisa honom en dylik väg och sedan slopa alla afgälder, trots det, att de äro verkliga privata afkomsträtter, det synes mig obilligt. Vi kunna ej klandra den enskilde därför, att han använder den

af lagstiftaren anvisade vägen utan vi böra i så fall klandra lagstiftningen.

Jag vågar fortfarande vidhålla mitt yrkande om afslag å utskottets hemställan.

*Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)*

Herr Hasselrot: Denna fråga är af mycket större vikt, än kanske herrarne i allmänhet gjort sig reda för. Af betänkandet framgår, att det finnes i jordeböckerna antecknade öfver 30,000 lägenheter i vårt land, och i många trakter af landet hafva en mängd afsöndringar, kanske till lika stort antal, på grund af lagfart uppkommit utan att anteckning gjorts i jordeböckerna. Det är således ett stort antal jordbruksfastigheter, som frågan gäller. Det är nog sant, som den ärade talaren på västgötabanken sade, att i många fall och särskildt kanske i hans län afgälden endast motsvarar skatten på hemmanet, men i många trakter, där jag varit, är förhållandet helt annorlunda, och särskildt är det bekant, att i stockholmstrakten, där afsöndringarna äro talrikare än annorstädes, afgälden i ett mycket stort antal fall betydligt öferskjuter hvad som motsvarar skatten. Det är således en icke oviktig fråga, som här föreligger. Nu tror jag, att man skall villigt erkänna — och det gjorde ju också indirekt lagutskottets ärade ordförande — att sådana här afgälder, som med olika belopp och under olika former skola utgå af fastigheterna, icke äro lämpliga, och vår lagstiftning har gång efter annan försökt att därför råda bot. Skattefrälseräntorna hafva med ganska stora uppoffringar af staten redan inlösts, och efter all sannolikhet måste staten förr eller senare vidtaga åtgärder för att undanröja befintliga frälsekatteäntor. En sådan afgäld, som öferskjuter skatten, är faktiskt icke annat än en frälsekatteänta, och mig synes det synnerligt lyckligt, om dessa afgälder skulle kunna upphävas utan att privaträttsliga intressen rubbas. Nu sade lagutskottets ordförande, att man får ej rubba en privat rätt. Detta är ju en allmän teoretiskt grundsats, men som dock understundom måste gifva vika för praktiska hänsyn. Jag vill omnämna ett alldeles likartadt förhållande. Jag har t. ex. första inteckningen i en fastighet. Det är väl en så god privaträtt, som man kan tänka sig. Sedermera intecknar jordägaren hemmanet ytterligare, och så går hemmanet till försäljning efter utmätning. Har jag då såsom innehafvare af första inteckningen min privaträtt kvar? Nej, till följd af utmätningen nödgas jag taga emot en kontant penningssumma, som kanske ej lämpar sig för mig och förorsakar mig vissa svårigheter. Således får i detta fall en privaträtt vika för ett allmänt praktiskt intresse. Mig synes, att alldeles enahanda förhållande äger rum beträffande dessa afgälder. Men man får ej gå våldsamt till väga mot dem, som skaffat sig en dylik rätt. Man får lof att tänka

Angående
afgäld från
afsöndrad
lägenhet.
(Forts.)

sig en form, under hvilken aflösning kan äga rum utan att lædera något intresse.

Jag tillåter mig jämväl fästa uppmärksamheten på en i och för sig obetydlig sak, som dock kanske icke är så oväsentlig. Här står stadgadt, att den öfverskjutande afgälden skall för framtiden bestämmas i penningar, därest icke annorlunda mellan parterna öfverenskommes. Nu veta herrarne väl, att i regeln äro dessa afgälder bestämda, ej i penningar, utan i olika persedlar enligt markegångstaxan: i smör, osmundsjärn o. s. v., allt efter olika trakter af landet. Det är således ej säkert, att öfverskjutande afgälder komma att utgå i penningar, utan i olika persedlar, som förut funnits bestämda. Det leder till trassligheter och oreda för både jordägare och lägenhetsinnehafvare, och man bör väl försöka undvika att omöjliggöra en verklig reglering af markegångstaxorna med deras konstigheter. Så länge det finns lägenheter, som hafva sådana skatter, som utgå i dylika persedlar, så måste dessa persedlar ovillkorligen finnas i markegångstaxan, och detta medför ju svårigheter att få dessa taxor förenklade, hvilket vi ju sträfva efter. Jag tror, att man, utan den minsta risk att nämnvärdt lædera privaträttsliga intressen, kan samt för att vinna lättnad och reda i dessa förhållanden för en stor del af våra hemman och hemmanslägenheter bör bifalla skrifvelseförslaget. Det hade nog varit bättre, såsom flere talare förut sagt, om detta kunnat ske i sammanhang med denna lag, som nu antagits; men den formulering, som förelåg i lagutskottet, lämpade sig ej för detta, och det kan vara rätt så godt, att regeringen får tillfälle att tänka ut och framlägga den formulering, som kan vara lämplig härför.

Jag tillåter mig på dessa grunder yrka bifall till lagutskottets förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Afgåfvos och bordlades följande motioner:

n:o 42, af herr *Wieselgren*, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående försäljning af brännvin; och

n:o 43, af herr *Hägglund*, med förslag till ändrad lydelse af 65 § i lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891.

Justerades två protokollsutdrag för denna dag äfvensom ett protokollsutdrag för den 22 innevarande mars.

På framställning af herr talmannen beslöts, att konstitutionsutskottets utlåtande n:o 5 skulle sättas främst bland betänkandena på föredragningslistan till nästa sammanträde.

Kammaren åtskildes kl. 2,02 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
